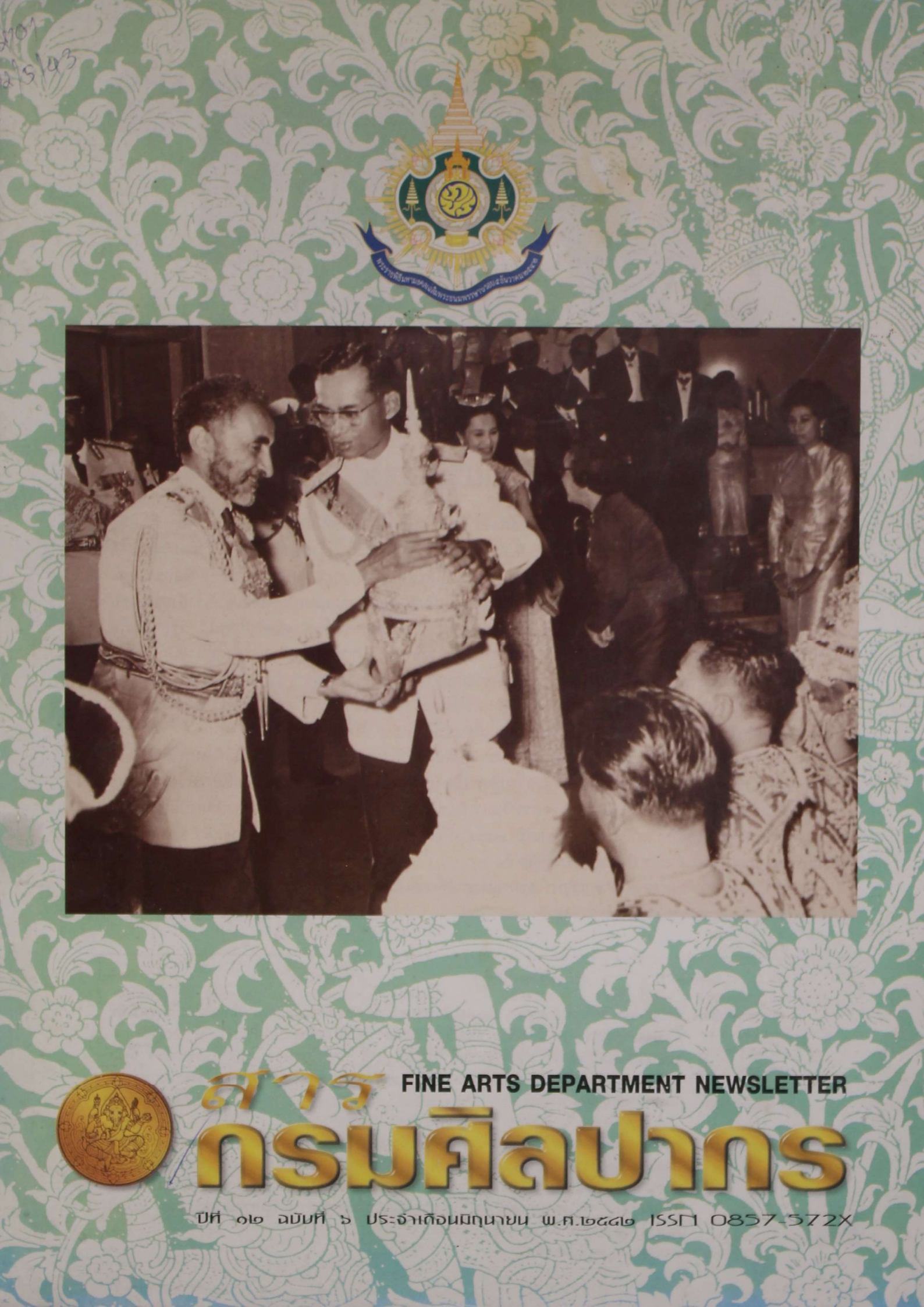

201
25143

สาร FINE ARTS DEPARTMENT NEWSLETTER
กรมศิลปากร

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖ ประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ISSN 0857-572X

โรงละครแห่งชาติ

รัฐบาลชุดคณะปฏิวัติของ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้ตระหนักว่า โขน ละคร ฟ้อนรำ และดนตรี เป็นศิลปะและวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญยิ่งสาขาหนึ่งจำเป็นต้องทะนุบำรุงส่งเสริมรักษาไว้ และรัฐบาลได้สนับสนุนที่จะให้ศิลปะดังกล่าวสืบต่อกันไปไม่ให้ขาดสาย ดังเช่นที่ได้จัดให้มีการศึกษา ศิลปะ โขน ละคร ฟ้อนรำ และดนตรีในโรงเรียนนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร ได้พิจารณาว่าศิลปินจำเป็นต้องมีสถานที่แสดงออกซึ่งศิลปะให้เข้าถึงประชาชน ดังเช่นที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยโปรดฯ ให้สร้างโรงโขนหลวงในสวนมิสกวันขึ้นไว้ รัฐบาลจึงได้อนุมัติให้ก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ และได้ตั้งคณะกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติขึ้นดำเนินการตั้งแต่นั้นมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นต้นมา ในขั้นเริ่มแรก พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อดีตปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ต่อมาเมื่อพลตรีหลวงวิจิตรวาทการถึงแก่อนิจกรรม คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้พันเอก พระยาศรีวิสารวาทา ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการสร้างโรงละคร เมื่อปลายปี ๒๕๐๖ สืบต่อมา

ประธานกรรมการและกรรมการทุกชุดได้พยายามปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่เนื่องจากฐานะการเงินของประเทศในระยะหลังการปฏิวัติแล้วค่อนข้างตึงตัว เพราะต้องใช้จ่ายในการเร่งรัดพัฒนาประเทศในด้านอื่นอยู่มาก รัฐบาลจึงไม่สามารถจัดสรรเงินมาให้ดำเนินการก่อสร้างในระยะเวลายาวเพียงปีสองปีได้ ต้องยืดเยื้อแบ่งจ่ายงบประมาณมาเป็นเวลาถึง ๕ ปี เริ่มแต่ปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา เมื่อก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่าใช้จ่ายเงินไปรวม ๕๖,๔๔๔,๔๖๕ บาท มีสิ่งก่อสร้างสำคัญ คือ

อาคารตัวโรงละครแห่งชาติ อาคารปีกโรงละครแห่งชาติทั้งสองด้านเป็นอาคารมีหลังคาทรงไทยสูง ๕ ชั้น และลานจอดรถเหนือคลองลอดหน้าโรงละครแห่งชาติ

ภาพปก : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงโขนเรื่อง รามเกียรติ์ ภาคนำ เสร็จศึกลงกา เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงถวายแด่ สมเด็จพระเจ้าโฮเล เซลาสซีที่ ๑ พระจักรพรรดิแห่งเอธิโอเปีย ณ โรงละครแห่งชาติ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๑๐

ภาพปกหน้าใน : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุด "ศรนาศบาต" เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงเพื่อเป็นเกียรติแก่ ฯพณฯ นายพลปาร์ก จุงฮี ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเกาหลี และภรรยา ณ โรงละครแห่งชาติ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙

โดย : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

สาร กรมศิลปากร

วารสารรายเดือน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

๕

บ ข ฃ ศ
ศิริ ส ป ภา จ

- ☐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน
ทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชุมพร ๒
- ☐ ใช้บกว่า ๓ ล้าน เป็นรางวัลประกวดสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ๓
- ☐ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ขอเชิญชมนิทรรศการเอกสารจดหมายเหตุ
“๗๒ พรรษา จิรายุวัฒน์” ๔
- ☐ วิทยาลัยช่างศิลป์ จัดนิทรรศการศิลปะ
ของผู้เข้ารับการอบรมศิลปะสำหรับบุคคลภายนอก ครั้งที่ ๒๐ ๕
- ☐ กำหนดการไหว้ครู ประจำปี ๒๕๔๒ ๕

๕

๗ ๘
กรมศิลปากร

- ☐ พระธาตุเชิงชุม...พระธาตุคูเมืองสกลนคร ๖
- ☐ รายงานความก้าวหน้า
โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โลหะปราสาท
วัดราชนัสดาราม วรวิหาร ๑๐
- ☐ กองทุนสวัสดิการข้าราชการและลูกจ้างประจำ กรมศิลปากร (กศก.) ๑๓
- ☐ สร้างสรรค์ปั้นแต่ง พระเครื่องเมืองกำแพงเพชร ๑๕

๕

๖ ๘ ๙

- ☐ วันสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ประจำเดือนมิถุนายน ๑๙

ที่ปรึกษา

นายนิคม มลิกะคามะ
นายภิรมย์ จินะเจริญ
นางกนกพร อรรถรากรณ์
นายอาร์ักษ์ สังหิตกุล
นายวีระ โรจน์พจนรัตน์

บรรณาธิการอำนวยการ

นายจุฬพล สอนเสริม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอารีพร อำนาจกิจเจริญ

กองบรรณาธิการ

นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม
นางสาวศรีภัทรา หอมชื่น
นางสาวนารัตน์ พรหมน้อย
นางสาววันเพ็ญ พรเลิศวิ
นางสาวจุฑาทิพย์ หงษ์ทอง
นายลักษมณ์ กาญจนินทุ
นายชวลิต ประสันแพงศรี
นางสาวปาริชาติ คำจ้อย
นางสาวณัฐภากร พลัฒประสิทธิ์

ฝ่ายภาพและศิลปกรรม

นายสิงห์คม บริสุทธิ์
นายชาญณรงค์ คงโกคา
นางสาววรรณิ์ แจ่มนาม
นางสาวกรอุมา นุตะศรีนทร์

ฝ่ายจัดการ

นางเพียงใจ นุตะศรีนทร์
นายทวีศักดิ์ ห้ามไธสง
นายบัณฑิต ศิริรัมย์
นางสาวนภาพน จินชวัน
นายภฤชณ์ ท้าวทิพย์

จัดทำโดย

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขานุการกรม
กรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐
๒๒๒-๓๔๖๙
โทรสาร ๒๒๒-๐๙๓๔

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ดอกเบ๊
โทร. ๒๗๒-๐๑๖๙-๗๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชุมพร

เนื่องในวันที่ ๒ เมษายนของทุกปี เป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย และคณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย ได้กำหนดให้ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑-๒๕๔๔ เป็นปีแห่งการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสืบทอด สร้างสรรค์ พัฒนาภูมิปัญญาไทย และในโอกาสนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในพิธีเปิด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชุมพร เวลา ๑๐.๐๐ น. เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชุมพร ถือได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์เมืองแห่งแรกในภาคใต้ และเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ก่อสร้างขึ้นโดยดำริของผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร (นายประยูร พรหมพันธ์) เมื่อราว พ.ศ. ๒๕๓๗ และจังหวัดชุมพรได้มอบที่ดินแก่กรมศิลปากรเพื่อใช้ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานจำนวน ๗ ไร่ กรมศิลปากร โดยอธิบดีกรมศิลปากร (นายสมคิด โชติกาณิชย์) จึงได้ดำเนินการโดยกำหนดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติตามโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมืองของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะกระจายพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติออกไปในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งพิพิธภัณฑ์สถานถือเป็นสถาบันการศึกษาของระบบที่เอื้อประโยชน์ในเรื่องการเรียนการสอนในวิชาท้องถิ่นศึกษาให้สมบูรณ์ ทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่เสริมสร้างความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

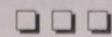
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชุมพรนี้ ได้แบ่งหัวข้อการจัดแสดงตามเนื้อหาที่กำหนดเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

๑. จังหวัดชุมพร เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของจังหวัดชุมพรในปัจจุบัน
๒. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในชุมพร เป็นการกล่าวถึงร่องรอยหลักฐานการดำรงชีวิตของผู้คนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่จังหวัดชุมพร
๓. พัฒนาการในช่วงต้นประวัติศาสตร์ เป็นการกล่าวถึงหลักฐานทางโบราณคดีในช่วงต้นประวัติศาสตร์ และยังแสดงถึงความสัมพันธ์กับดินแดนโพ้นทะเล อันมีผลต่อมาเกี่ยวกับพัฒนาการของชุมชนในสมัยประวัติศาสตร์
๔. สมัยประวัติศาสตร์ในชุมพร แบ่งเนื้อหาออกเป็นสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้หลักฐานโบราณวัตถุเป็นสื่อในการอธิบายถึงเหตุการณ์ในช่วงนี้
๕. ชุมพรกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ และวีร-

กรรมของยุทธนาทหาร เป็นการจัดแสดงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และวีรกรรมของยุทธนาทหารที่ทำการป้องกันการรุกร้าของกองกำลังทหารญี่ปุ่นในการยกพลขึ้นบกที่จังหวัดชุมพร ในช่วงเช้าของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๔

๖. ชุมพรกับการเมืองในเส้นทางผ่านของพายุไต้ฝุ่น จัดแสดงเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเกิดพายุไต้ฝุ่นในจังหวัดชุมพร

๗. ธรรมชาติวิทยาและมรดกดีเด่นของจังหวัดชุมพร เป็นการกล่าวถึงธรรมชาติวิทยาที่เด่นของจังหวัด คือการเป็นแหล่งชีวภาพใต้ทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อแห่งหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้ยังมีการละเล่นในเทศกาลต่างๆ หรือแบบแผนการดำรงชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ

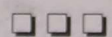

ใช้งบกว่า ๓ ล้าน เป็นรางวัลประกวด สถาปัตยกรรมท้องถิ่น

คณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งนายกรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย) เป็นประธานได้มอบหมายให้กรมศิลปากรดำเนินโครงการประกวดแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้การศึกษา ค้นคว้า และสร้างสรรค์ รูปเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น รมรงค์ส่งเสริมให้เกิดความหวงแหน และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนท้องถิ่น

นายนิคม มุสิกคามะ อธิบดีกรมศิลปากร กรมการและเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย เปิดเผยว่า การประกวดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นในครั้งนี้ จะเป็นการประกวดแบบจากทุกภูมิภาคของไทย คือ ภาคกลาง ภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและตอนล่าง และภาคใต้ตอนบนและตอนล่าง โดยกำหนดไว้ ๕

ประเภท คือ ประเภทที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ อาคารศาสนา อาคารสำนักงาน และศาลาริมทาง ใช้งบประมาณเพื่อเป็นเงินรางวัลแต่ละประเภท รวม ๑๒๐ รางวัล เป็นเงินทั้งสิ้นสามล้านบาท แสนบาท พร้อมโล่เกียรติคุณ แบบที่ชนะการประกวดจะนำไปเผยแพร่จังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม เพื่อให้หน่วยงาน ชุมชน นำแบบไปประยุกต์ใช้ เพื่อการจรรโลง พื้นฟู และสืบทอดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น ช่วยสร้างภาพลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นของไทยในแต่ละภาคให้โดดเด่นและชัดเจนมากยิ่งขึ้น กำหนดรับแบบประกวดฯตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๒ เป็นวันสุดท้าย

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ขอเชิญชมนิทรรศการ

เอกสารจดหมายเหตุ

“๗๒ พรรษา จิรายุวัฒน์”

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้จัดนิทรรศการเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหัวข้อเรื่อง “๗๒ พรรษา จิรายุวัฒน์” อันมีความหมายว่า ๗๒ พรรษา ทรงเจริญด้วยพระชนมายุยิ่งยืนนาน โดยนิทรรศการในครั้งนี้จะได้อัญเชิญพระราชกรณียกิจ และพระกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์บางพระองค์ในพระราชวงศ์จักรีที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๒ พรรษาขึ้นไป ที่ปรากฏในเอกสารจดหมายเหตุ ในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ออกแสดง และเพื่อให้

ประชาชนได้ชื่นชม และตระหนักถึงคุณค่าในสมบัติของชาติ เอกสารที่จะนำมาจัดแสดงจะนำเสนอด้วยต้นฉบับเกือบทั้งหมด อันเป็นเอกสารจดหมายเหตุ รวมไปถึงภาพถ่ายในอดีตที่หาชมได้ยาก นอกจากนี้ ยังมีภาพยนตร์ฝีพระหัตถ์ที่พระบรมวงศานุวงศ์ได้ถ่ายทำในอดีตจากหอภาพยนตร์แห่งชาติมาจัดฉายให้ชมอีกด้วย นิทรรศการ “๗๒ พรรษา จิรายุวัฒน์” จะเปิดให้ผู้สนใจได้เข้าชมตั้งแต่วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๒ เป็นต้นไป ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี กรุงเทพมหานคร สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ โทร. ๒๔๑๑๕๙๙, ๒๔๒๔๔๒๓, ๒๔๒๑๔๔๗ □ □ □

วิทยาลัยช่างศิลป์ จัดนิทรรศการศิลปะ ของผู้เข้ารับการอบรมศิลปะสำหรับบุคคลภายนอก ครั้งที่ ๒๐

วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร ได้ดำเนินการฝึกอบรมศิลปะสำหรับบุคคลภายนอก ครั้งที่ ๒๐ เพื่อเป็นการให้การศึกษาอบรมด้านศิลปะแก่ประชาชนผู้มีใจรัก แต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในสถาบันศิลปะมาก่อน ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้จบหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีอธิบดีกรมศิลปากร นายนิคม มุลิกะคามะ เป็นประธานในพิธีปิดการอบรม มอบวุฒิบัตร และเปิดนิทรรศการผลงานการฝึกอบรม ณ ห้องนิทรรศการหมุนเวียนศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ในวันอังคารที่ ๒๐ พฤษภาคม

๒๕๔๒ เวลา ๑๗.๓๐ น.

สำหรับนิทรรศการผลงานของการฝึกอบรมในครั้งนี้ เป็นผลงานของผู้ที่ได้จบหลักสูตรการฝึกอบรม และได้ทดสอบภาคทฤษฎีและคัดเลือกผลงานของผู้เข้ารับการอบรมมาจัดนิทรรศการให้ประชาชนได้ชม โดยมีผู้จบหลักสูตรในการอบรมทั้งสิ้น ๔๔ คน ซึ่งการอบรมศิลปะสำหรับบุคคลภายนอก ครั้งที่ ๒๐ นี้ ได้จัดขึ้นในระหว่างวันที่ ๑๒ มีนาคม - ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ □ □ □

กำหนดการไหว้ครู ประจำปี ๒๕๔๒

วันที่	สถานศึกษา	ผู้ประกอบพิธีโซน-ละคร	ผู้ประกอบพิธีดุริยางค์ไทย
๓ มิ.ย. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่	นายอุดม อังศุธร	นายประสิทธิ์ ถาวร
๑๐ มิ.ย. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์	นายอุดม อังศุธร	นายศิลป์ิน ตราโมท
๑๗ มิ.ย. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ ลพบุรี	นายธงไชย โพธิ์ยมรมย์	นายณัฐพงศ์ โสวัตร
๒๔ มิ.ย. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ สุพรรณบุรี	นายสมบัติ แก้วสุจริต	นายยงยศ วรรณมาศ
๑ ก.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ สุโขทัย	นายอุดม อังศุธร	นายประสิทธิ์ ถาวร
๘ ก.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ นครราชสีมา	นายสมบัติ แก้วสุจริต	นายยงยศ วรรณมาศ
๑๕ ก.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ นครศรีธรรมราช	นายธงไชย โพธิ์ยมรมย์	นายบุญช่วย โสวัตร
๒๒ ก.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ อ่างทอง	นายสมบัติ แก้วสุจริต	นายสังเวียร ทองคำ
๕ ส.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ กาฬสินธุ์	นายธงไชย โพธิ์ยมรมย์	นายณัฐพงศ์ โสวัตร
๑๙ ส.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ จันทบุรี	นายธงไชย โพธิ์ยมรมย์	นายศิลป์ิน ตราโมท
๒๖ ส.ค. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ พัทลุง	นายสมบัติ แก้วสุจริต	นายสังเวียร ทองคำ
๒ ก.ย. ๔๒	วิทยาลัยนาฏศิลป์ ร้อยเอ็ด	นายอุดม อังศุธร	นายบุญช่วย โสวัตร

□ □ □

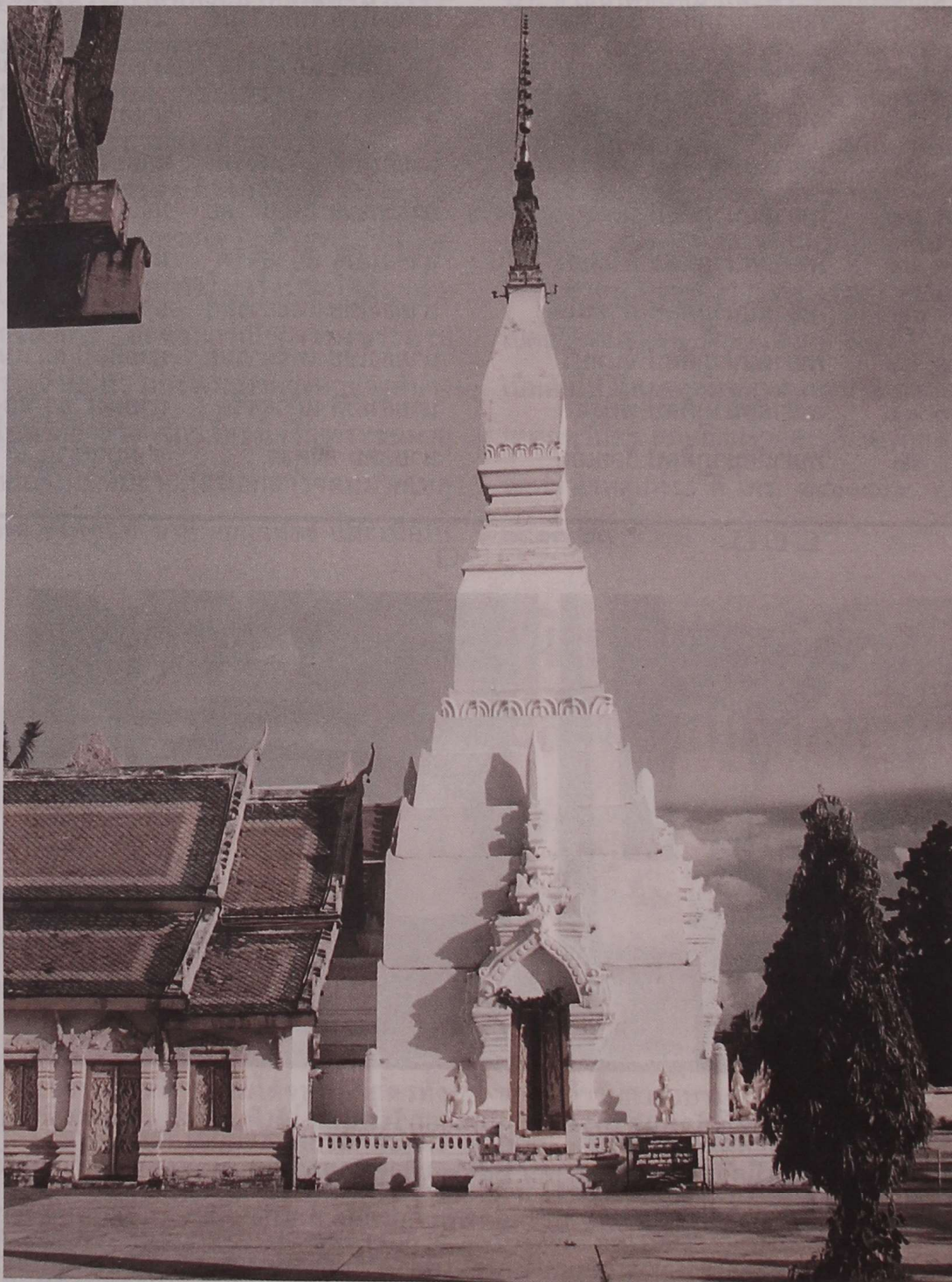
นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์-สถานแห่งชาติ น่าน เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เพื่อดูศักยภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในจังหวัดน่าน พร้อมทั้งได้แสดงความชื่นชมต่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน ว่ามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง และควรได้รับการพัฒนาปรับปรุง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไปด้วย

□ □ □

พระธาตุเชิงชุม...พระธาตุคู่เมืองสกลนคร

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี

สำนักขานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ๗ ขอนแก่น

พระธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร

พระธาตุเชิงชุม ตั้งอยู่ที่ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ถือเป็นพระธาตุสำคัญอีกแห่งหนึ่งของภูมิภาคอีสานบน ประวัติจากตำนาน พระธาตุพนม หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า “**คัมภีร์อุรังคธาตุ**” ซึ่งเรียบเรียงขึ้น ในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ เล่าถึงมูล เหตุการสร้างองค์พระธาตุเชิงชุมไว้ว่า เมื่อครั้งพระพุทธองค์ (พระศรีศากยมุนี) เสด็จมายังบริเวณนี้ พร้อมมรหันตสาวก อันเป็นช่วงปลายแห่งพระชนม์ชีพ พระองค์ได้มาประทับที่เมืองหนองหานหลวง ซึ่งขณะนั้นพระยาสุวรรณภิงคารเสวยราชสมบัติครองเมืองนี้อยู่ หลังจากพระพุทธองค์ทรงเทศนาสั่งสอน พระยาสุวรรณภิงคารแล้ว ก็ได้เสด็จลงจากปราสาทเพื่อประทับรอยพระพุทธบาทไว้ โดยในครั้งนั้นได้ทรงกระทำปาฏิหาริย์ให้บังเกิดเป็นแก้วออกมาจากรอยพระพุทธบาทแล้วตรัสว่า สถานที่นี้เป็นที่อดีตพุทธเจ้า ๓ พระองค์ (ได้แก่ พระกกุสันธะ, พระโกนาคม และ พระกัสสป) ได้มาประทับรอยพระพุทธบาทเอาไว้แล้ว และในกาลภาคหน้า พระอริยมเหตไตรย (อนาคตพุทธเจ้า) ก็จะได้เสด็จมาประทับรอยพระพุทธบาทอีกพระองค์หนึ่ง ซึ่งจะทำให้สถานที่นี้เป็นที่รวมของรอยพระพุทธบาทพระพุทธรูปเจ้าครบสมบูรณ์ทั้ง ๕ พระองค์ในภัทรกัลป์นี้ พระยาสุวรรณภิงคารเมื่อได้สดับพระเทศนาก็มีพระทัยปรารถนาจะตัดพระเศียรของพระองค์เพื่อกระทำบูชา แต่พระราชเทวีได้ทูลห้ามไว้ พระยาสุวรรณภิงคารจึงทรงถอดมงกุฎออกมาบูชาแทน หลังจากนั้นพระองค์ก็โปรดให้สร้างอุโมงค์ด้วยหินปิดรอยพระพุทธบาทพร้อมทั้งมงกุฎเอาไว้ และเรียกกันว่า **พระธาตุเชิงชุม** มาจนทุกวันนี้

สำหรับชื่อ “**พระธาตุเชิงชุม**” สามารถจำแนกคำเพื่อแปลความหมายได้ดังนี้

พระธาตุ หมายถึง เจดีย์ที่บรรจุสิ่งศักดิ์สิทธิ์

อันเป็นผลตกทอดมาจากพระพุทธองค์เป็นสำคัญ

เชิง หมายถึง คำสุภาพในภาษาไทยที่มีความหมายถึง “**ดิน**” (เช่น เชิงเขา หมายถึง ดินเขา เป็นต้น)

ชุม หมายถึง คำที่เรียกสั้นลงมาจากคำว่า ประชุม หรือชุมนุม

ด้วยเหตุนี้จึงแปลความชื่อ “**พระธาตุเชิงชุม**” ได้ว่า เจดีย์อันเป็นที่ที่รอยพระบาทของพระพุทธเจ้ามารวมกันอยู่นั่นเอง

รูปทรงขององค์พระธาตุเชิงชุมในปัจจุบันเป็นเจดีย์ที่สร้างครอบปราสาทหินของขอมเอาไว้ โดยปราสาทหินที่อยู่ข้างในนั้น แม้ว่าจะไม่สามารถมองเห็นรูปทรงจากภายนอกได้ชัดเจน แต่ก็ยังพอศึกษาได้จากโครงสร้างด้านใน (สามารถเข้าไปชมได้โดยผ่านทางประตูด้านทิศตะวันออกที่อยู่ด้านหลังของวิหารหลวงพ่อบุระกู่แสน) จากการศึกษาพบว่า เป็นปราสาทหินก่อด้วยศิลาแลง แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส สิ่งสำคัญคือ มีศิลาจารึกสลักติดกับกรอบประตูทางเข้าปราสาทหิน จารึกดังกล่าวมีขนาดกว้าง ๔๙ ซม. สูง ๕๒ ซม. เป็นอักษรขอมโบราณ ภาษาเขมรซึ่งผู้เชี่ยวชาญของกรมศิลปากรได้กำหนดอายุไว้ว่าอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ มีเนื้อความกล่าวถึงการอุทิศที่ดินและสิ่งต่างๆ ถวายแด่เทวสถานแห่งนี้

สำหรับองค์พระธาตุที่ก่อสุมครอบทับภายนอกก่อด้วยอิฐถือปูนมีฐานล่างเป็นแท่งสี่เหลี่ยม ขนาดลดหลั่นซ้อนกันเป็นชั้นๆ ๖ ชั้น โดยมีกำแพงแก้วเดี่ยวๆ ล้อมรอบ และที่มุมของฐานล่างสุด ประดับด้วยเสากลมบริเวณกึ่งกลางของฐาน ทำลวดลายปูนปั้นเป็นซุ้มประตูทรงหอบปราสาทอยู่ทั้ง ๓ ด้าน ซึ่งช่างท้องถิ่นเรียกกันว่า “**ซุ้มแก้วดอก หอแก้วเฟือง**” ด้านบนขึ้นไปทำเป็นองค์ระฆังทรงสี่เหลี่ยมต่อด้วยบัลลังก์เหลี่ยม และมีส่วนยอดทรงกรวยเหลี่ยมซ้อนขึ้นไป ลักษณะ

ของพระธาตุองค์นอกนี้ เป็นงานศิลปกรรมแบบลาว โดยคงก่อสร้างขึ้นเมื่อราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๒ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากองค์พระธาตุเชิงชุมถือเป็นศาสนสถานสำคัญของชาวสกลนคร จึงได้มีการบูรณะซ่อมแซมสืบต่อกันมาหลายครั้ง ทำให้รูปทรงขององค์พระธาตุและสิ่งก่อสร้างโดยรอบมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอยู่บ้าง

ทางด้านหน้า (ทิศตะวันออก) ติดกับองค์พระธาตุ ได้มีการสร้างวิหารขนาดใหญ่ขึ้น ๑ หลัง โดยเชื่อมส่วนท้ายวิหารเข้ากับประตูพระธาตุด้านทิศตะวันออก ภายในวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปประธานที่มีพระนามว่า “หลวงพ่อพระองค์แสน” พระพุทธรูปดังกล่าวเป็นพระปูนปั้นขนาดสูง ๓.๒๐ เมตร หน้าตักกว้าง ๒ เมตร แต่เดิมมีลักษณะพระพักตร์แสดงถึงอิทธิพลศิลปะลาวอย่างเด่นชัด แต่ต่อมาได้มีการซ่อมแปลงจนมีพุทธศิลป์เปลี่ยนไป

ลิ้มเก่า : ความงดงามของพุทธสถานพื้นถิ่น

ทางทิศใต้ขององค์พระธาตุเชิงชุม มีอาคารเก่าหลังหนึ่งตั้งอยู่ แต่เดิมใช้เป็นลิ้ม (อุโบสถ) ของพระอารามแห่งนี้ เอกสารบางเล่มกล่าวว่าลิ้มดังกล่าว

สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ โดยขุนอร่ามรักษาการ (เรื่อง สุนทรชาติ) ขุนสมบัติไพศาล (สา นวลมณี) พร้อมด้วยพระญาติ ได้จ้างช่างชาวญวนก่อสร้างขึ้นสิ้นเงิน ๒,๖๔๔.๕๐ บาท แต่ผู้รู้บางท่านเล่าว่า เดิมมีลิ้มเก่าอยู่ก่อนแล้ว และได้มาทำการบูรณะใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓

ลิ้มหลังนี้เป็นอาคารทรงตึกรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๓ ห้อง กว้าง ๕.๙๐ เมตร ยาว ๘ เมตร หน้าไปทางทิศใต้ มีประตูทางเข้าอยู่ด้านหน้าซึ่งทำเป็นห้องมุขต่อยื่นออกมา ผนังอาคารตอนล่างทำเป็นลูกกรงเตี้ยๆ ส่วนตอนบนเจาะช่องเป็นซุ้มโค้งอันแสดงถึงอิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่ส่งผ่านมาทางช่างญวน หลังคาเป็นทรงจั่วชั้นเดียวมุงด้วยกระเบื้องไม้ (แป้นเกล็ด) บริเวณจั่วด้านหน้าเขียนภาพจิตรกรรมรูปดอกไม้ โดยมีรูปบุคคลหรือเทวดายืนบนดอกบัว และบริวารอยู่ในท่าอัญชลี ตอนบนเขียนเป็นลายหน้าต่าง (หรือกิเลน) ศิลปะจีนผสมญวน

ด้านในของอาคารในปัจจุบัน ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยเป็นประธานหลัก และมีพระพุทธรูปยืนอยู่ ๒ ข้าง นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปจำลองอยู่อีก ๑ รอย ผนังภายในส่วนบนเขียนลาย

ลิ้มเก่าของวัดพระธาตุเชิงชุม
จังหวัดสกลนคร

พันธุ์พฤกษาค่อนข้างตลอดทั้ง ๔ ผนัง ส่วนผนังด้านหลังตรงกลาง เขียนลายพันธุ์พฤกษาค่อนข้างเป็นรูปวงกลมคล้ายพวงมาลา

ในขณะนี้ได้มีการสร้างอุโบสถขึ้นมาใหม่ อีกหลังหนึ่ง สิมเก่าหลังนี้จึงหมดความสำคัญทางด้านประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวกับกิจพิธี และเมื่อไม่กี่ปีมานี้เคยมีกลุ่มคนผู้มีแนวคิดที่จะรื้ออาคารนี้ออกไป เนื่องจากต้องการพื้นที่สำหรับการเวียนประทักษิณรอบองค์พระธาตุ แต่ยังนับว่าโชคดีที่มีผู้คัดค้านเอาไว้ สิมหลังนี้จึงยังมีโอกาสได้อวดความงามแก่ผู้มาเยี่ยมชมดังเช่นในปัจจุบัน

หอไตรปิฎกปราสาทยอดและสระน้ำ

หอไตรปิฎกปราสาทยอด เป็นอาคารอีกหลังหนึ่งที่มีความงดงามตามแบบอย่างศิลปกรรมพื้นถิ่น ประวัตติจากแผ่นคอนกรีตทรงเสมาด้านหน้าอาคาร กล่าวไว้ว่า อาคารนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ โดยขุนอร่ามรัชฎาภกร (เรือง) พร้อมทั้งนางอร่ามรัชฎาภกร (คำตัน) ภรรยา ได้มีศรัทธารวบรวมผู้บริจาคทรัพย์ช่วยกันก่อสร้างขึ้น และมีครูเปลื้อง พยัคฆพงศ์ เป็นนายช่างวาดเขียน

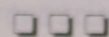
ลักษณะของหอไตร วัดพระธาตุเชิงชุม เป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น มีส่วนยอดเป็นหลังคาทรงจตุรมุข ช่อฉลัด ๓ ชั้น (ปราสาทยอด) มีทางเข้าต่อเป็นชานยื่นออกมาทางด้านทิศตะวันตก บริเวณส่วนของกรอบหน้าจั่ว รวมถึงคันทวยที่ค้ำยันแนวหลังคาสลักลายไม้อย่างงดงามด้วยฝีมือของช่างพื้นเมือง

หอไตรดังกล่าวตั้งอยู่กลางสระน้ำซึ่งเป็นลักษณะโดยทั่วไปของอาคารประเภทนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้แมลงและสัตว์ขนาดเล็กประเภทปลวก หรือมด เข้าไปกัดทำลายพระธรรม

หอไตรของวัดพระธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร

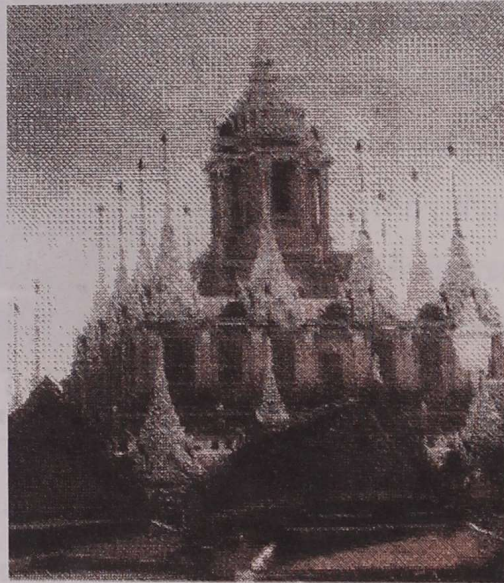
คัมภีร์ต่างๆ อย่างไรก็ตาม ความนิยมในการสร้างหอไตรปิฎกในชั้นหลังค่อยๆ เสื่อมความนิยมลงไป เนื่องจากได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นเล่มขึ้น ทำให้จำนวนเล่มของพระไตรปิฎกมีจำนวนลดลงกว่าต้นฉบับที่เป็นลายมือเขียน (บนสมุดโท หรือการจารลงบนแผ่นใบลาน) จึงไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่ขนาดใหญ่สำหรับการเก็บรักษาพระไตรปิฎกเช่นเดิมอีกต่อไป และด้วยเหตุที่ประโยชน์ใช้สอยของอาคารหอไตรลดหย่อนความสำคัญลงเช่นนี้ จึงทำให้หอไตรหลายแห่งถูกทิ้งร้างไปในที่สุด สำหรับหอไตรของวัดพระธาตุเชิงชุมนั้น แม้ว่าจะมีอายุที่ไม่เก่าแก่มากนัก แต่อาคารนี้ก็มีความงดงามและถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เอาไว้เช่นกัน

รายงานความก้าวหน้า โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โลหะปราสาท วัดราชนัสดาราม วรวิหาร

ปาริชาติ คำจ้อย

.....
งานศิลปกรรม

โลหะปราสาท

วัดราชนัสดาราม วรวิหาร

ก่อนการบูรณะ

การบูรณปฏิสังขรณ์โลหะปราสาท วัดราชนัสดาราม วรวิหาร ดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานบูรณปฏิสังขรณ์โลหะปราสาทวัดราชนัสดาราม วรวิหาร ซึ่งประกอบด้วยภาคราชการ และเอกชน ได้จัดทำโครงการบูรณะไว้ ๓ ระยะ ในวงงบประมาณ ๗๑,๐๓๑,๔๕๐ บาท ดังนี้

ระยะที่ ๑ บูรณะส่วนยอดมณฑป ๑ ยอด งบประมาณ ๖,๕๐๐,๐๐๐ บาท

ระยะที่ ๒ บูรณะส่วนมณฑปกลาง ๑๒ ยอด งบประมาณ ๒๖,๐๕๔,๗๑๒ บาท

ระยะที่ ๓ บูรณะส่วนมณฑปล่าง ๒๔ ยอด งบประมาณ ๓๘,๔๗๗,๑๒๘ บาท

พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้สวยงาม เป็นเงินงบประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

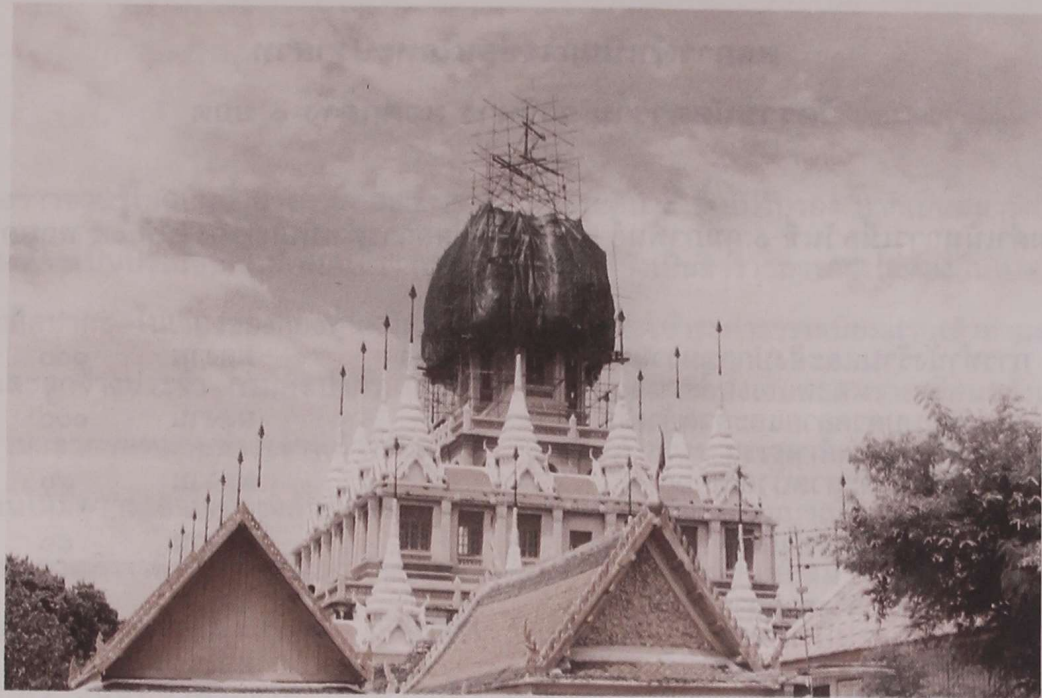
ระยะแรก จะทำการบูรณะยอดมณฑปส่วนบนสุด ๑ ยอด เพื่อให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมายุครบ ๖ รอบ และเป็นการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับพระราชทานสมัญญานามว่า “พระมหาเจษฎาราชเจ้า” โดยเหตุที่ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทางด้านการพาณิชย์ศาสนาและอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

สำหรับยอดมณฑปที่เหลือ ๓๖ ยอด จะทำการบูรณะในโอกาสต่อไป งบประมาณการบูรณะจะเป็นเงินที่ได้รับบริจาคจากประชาชน คณะบุคคลและนิติบุคคลทั่วไป

งวดงานซ่อมแซมโลหะปราสาทยอดกลาง ๑ ยอด

วัดราชนัคดาราม วรวิหาร กรุงเทพมหานคร (ระยะเวลา ๔ เดือน)

กำหนดแบ่งการปฏิบัติงานเป็น ๕ งวด ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินงานงวดที่ ๑

โลหะปราสาทอยู่ในระหว่างการซ่อมแซม

งวดที่ ๑ เป็นเงิน ๑๔ เปอร์เซ็นต์ ของราคาซ่อมแซมทั้งหมด (๑,๑๙๘,๖๕๖) จ่ายให้เมื่อผู้รับจ้างได้ทำการดำเนินงานแล้วเสร็จ (กำหนดแล้วเสร็จวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒)

- ทำนักร้านเพื่อการซ่อมแซม
- รื้อข้อฟ้า ไบระกา ทางหงส์และลวดลายส่วนประกอบ
- ทำต้นแบบข้อฟ้า ไบระกา ทางหงส์ บัวปลายเสาและส่วนประกอบเครื่องยอด

ผลการดำเนินการซ่อมโลหะปราสาท วัดราชนัลดาราม วรวิหาร ยอดกลาง ๑ ยอด

งวดที่ ๑

เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ สรุปผลการดำเนินการถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ได้ดังนี้

๑.	การทำนักร้านและลึงปกคลุมงานซ่อมแซมยอดกลาง	ผลงาน	๑๐๐	เปอร์เซ็นต์
๒.	กะสวนแบบลวดลายและลวดบัวเดิม	ผลงาน	๑๐๐	เปอร์เซ็นต์
๓.	รื้อลวดลายและลวดบัวเดิมออก	ผลงาน	๙๐	เปอร์เซ็นต์
๔.	ฉาบปูนแต่งลวดลายและคิ้วบัว	ผลงาน	๔๐	เปอร์เซ็นต์
๕.	ขยายแบบเท่าจริงลวดลายและคิ้วบัว	ผลงาน	๙๐	เปอร์เซ็นต์
๖.	ปั้นลวดลายต้นแบบและทำไม้ต้นแบบ	ผลงาน	๗๕	เปอร์เซ็นต์
๗.	ทำลวดลายโลหะหล่อเครื่องยอดมณฑปกลาง ปรียอด บัวกลุ่มเหม ปั้นกลาง นาคปัด กระจิง บัวปลายเสาทหาร	ผลงาน	๔๐	เปอร์เซ็นต์
๘.	ทำลวดโลหะดุนลายเครื่องยอดมณฑปกลาง องค์ระฆัง หลังคา เชิงกลอน เชิงชาย สะพานหนู และเสาทหาร	ผลงาน	๒๐	เปอร์เซ็นต์
๙.	ทำลวดลายโลหะหล่อส่วนหลังคามุข ข้อฟ้า บัวปลายเสา	ผลงาน	๔๐	เปอร์เซ็นต์
๑๐.	ทำลวดลายโลหะดุนลายส่วนหลังคามุข ไบระกา ทางหงส์ เชิงชาย และสะพานหนู	ผลงาน	๒๐	เปอร์เซ็นต์

ค่าใช้จ่ายการดำเนินงานงวดที่ ๑ ยังไม่ได้ชำระ เนื่องจากผู้รับจ้างยังไม่ส่งมอบงานตามสัญญา

งวดที่ ๒

ได้เริ่มดำเนินการแล้วเป็นบางส่วน ผลการดำเนินงานประมาณ ๓๐ เปอร์เซ็นต์

หมายเหตุ : โครงการได้รับเงินบริจาคงวดแรกจากมูลนิธิอเมริกัน เอ็กซ์เพรส สหรัฐอเมริกา เป็นจำนวนเงิน ๑๒,๕๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา (ประมาณ ๔๖๖,๔๗๕ บาท) เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๒

□ □ □

กองทุนสวัสดิการข้าราชการและลูกจ้างประจำ กรมศิลปากร (กศก.)

กอบการเจ้าหน้าที่

เรื่องราวชวนรู้ในฉบับนี้ สารกรมศิลปากรขอ
นำเสนอเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่เพื่อนข้าราชการ
ในสังกัดกรมศิลปากร ในเรื่องของกองทุนสวัสดิการ
ข้าราชการและลูกจ้างประจำ กรมศิลปากร (กศก.)
ซึ่งคัดเนื้อหามาจากจดหมายข่าวเจ้าหน้าที่สัมพันธ์
เพื่อให้ทุกท่านได้มีความเข้าใจที่ตรงกันยิ่งขึ้น

กองทุนสวัสดิการข้าราชการและลูกจ้างประจำ
กรมศิลปากร หรือเรียกโดยย่อว่า “กศก.” มีที่ทำการ
ในกรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญของการก่อตั้งคือ
เพื่อส่งเสริมและออมทรัพย์ของสมาชิกไว้ ด้วยวิธีการ
ที่มั่นคงและให้ผลตอบแทนตามสมควร จัดให้มี
เงินกู้ และสงเคราะห์สมาชิกตามข้อกำหนด ส่งเสริม
สวัสดิการของสมาชิก รวมทั้งลงทุนเพื่อรายได้แก่
กศก.อีกด้วย

ผู้ที่จะสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ ต้องเป็น
ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ สังกัดกรมศิลปากร หรือ
เป็นข้าราชการบำนาญที่รับบำนาญจากกรมศิลปากร
ผู้สมัครยื่นใบสมัคร โดยมีผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่ง
ไม่ต่ำกว่าหัวหน้าสถานศึกษา หรือหัวหน้าหน่วยงาน
รับรอง เว้นแต่ผู้สมัครที่เป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๗
ขึ้นไป ให้ส่งผ่านผู้แทนส่วนราชการระดับกองได้เลย
ไม่ต้องมีบุคคลรับรอง ส่วนผู้สมัครที่เป็นข้าราชการ
บำนาญ จะต้องมีบุคคลซึ่งเป็นข้าราชการประจำตั้ง

แต่ระดับ ๕ ขึ้นไปรับรอง หากเป็นสมาชิกมาก่อน ใน
ขณะที่ยังเป็นข้าราชการอยู่ ไม่ต้องยื่นใบสมัครใหม่ ผู้
สมัครต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าท่านละ ๑๐ บาท
จากนั้นสมาชิกส่งเงินสะสมรายเดือนครั้งแรกให้แล้ว
เสร็จ ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะถือว่ามียสิทธิใน
ฐานะสมาชิกโดยสมบูรณ์

การส่งเงินสะสมรายเดือนนั้น สมาชิกกศก.
แสดงความยินยอมเป็นหนังสือให้หักเงินเดือน
ค่าจ้างหรือบำนาญแล้วแต่กรณี ในอัตราร้อยละ ๓
ก่อนหักหนี้สินอื่น (ถ้าหากมี) หรือสมาชิกรายใด
ประสงค์จะส่งเงินสะสมรายเดือนในอัตราที่สูงกว่า
อัตราที่กำหนดก็สามารถทำได้ โดยยื่นหนังสือแสดง
ความจำนงค์ต่อเหรียญ

กศก.ได้จัดให้บริการเงินกู้เพื่อช่วยเหลือ
สมาชิกยามจำเป็น ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๒ ประเภทคือ
การกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน และการกู้สามัญ เงินกู้ทุก
ประเภทกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ ๑.๒๐ ต่อเดือน
โดยคิดเป็นรายเดือนตามจำนวนเงินต้นที่คงเหลือ

การกู้เพื่อฉุกเฉิน กำหนดให้สมาชิกกู้ได้ไม่เกิน
รายละ ๑ เท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
ต่อครั้ง โดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน ผู้กู้ประเภทนี้จะ
ต้องชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายใน
ระยะเวลาไม่เกิน ๕ เดือน นับแต่เดือนที่ได้รับเงินกู้
การกู้ประเภทสามัญ ให้กู้ได้ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

๑. ผู้ที่เป็นสมาชิกเกินกว่า ๓ เดือน แต่ไม่เกิน ๓ ปี ให้กู้ได้ไม่เกิน ๑๐ เท่าของเงินเดือน หรือค่าจ้างประจำ แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒. ผู้ที่เป็นสมาชิกเกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๓ ปี ให้กู้ได้ไม่เกิน ๑๕ เท่าของเงินเดือน หรือค่าจ้างประจำ แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๓. ผู้ที่เป็นสมาชิกเกินกว่า ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๕ ปี ให้กู้ได้ไม่เกิน ๒๐ เท่าของเงินเดือน หรือค่าจ้างประจำ แต่ไม่เกิน ๒๕๐,๐๐๐ บาท

๔. ผู้ที่เป็นสมาชิกเกินกว่า ๕ ปีขึ้นไป ให้กู้ได้ไม่เกิน ๒๕ เท่าของเงินเดือน หรือค่าจ้างประจำ แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๕. ผู้ที่เป็นสมาชิกเกินกว่า ๓ เดือนขึ้นไป และมีเงินสะสมตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ให้กู้ได้ไม่เกิน ๓ เท่าของเงินสะสม แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

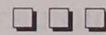
๖. สมาชิกที่เป็นข้าราชการบำนาญมีสิทธิกู้ได้ไม่เกินร้อยละ ๙๐ ของวงเงินสะสม

ทั้งนี้ ผู้กู้จะต้องชำระเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยเป็นรายเดือนให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๖๐ เดือน

สมาชิก กศก.ที่ประสงค์จะขอกู้เงิน ให้ยื่นคำขอผ่านผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา หรือหัวหน้าหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป ในกรณีที่ผู้ขอกู้เป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป หรือข้าราชการบำนาญ ให้ยื่นโดยตรงต่อคณะกรรมการ หรือผู้ที่คณะกรรมการมอบหมาย ผู้ที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินได้ จะต้องทำหนังสือไว้เป็นหลักฐานและมีสมาชิก กศก. จำนวน ๒ ราย เป็นผู้ค้ำประกัน เว้นแต่ผู้ขอกู้มียอดเงินสะสมสูงกว่าจำนวนเงินที่กู้ หรือผู้กู้มียอดเงินสะสมสูงกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนเงิน ซึ่ง

ไม่ต้องมีผู้ค้ำแต่อย่างใด อย่างไรก็ดี หากลูกหนี้ กศก.ประสงค์จะขอกู้เงินอีกก็มีสิทธิ์ทำได้ต่อเมื่อชำระหนี้ไปแล้ว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของยอดเงินกู้

กศก.จัดให้มีเงินทุนสงเคราะห์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เมื่อสมาชิกและครอบครัวถึงแก่กรรม รวมทั้งสมาชิกที่ประสบกับอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย หรืออุบัติเหตุ จนเป็นเหตุให้ที่พักอาศัยได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง สมาชิกที่ถึงแก่กรรม กศก.จะจ่ายเงินช่วยเหลือในการจัดพิธีศพรายละ ๖,๐๐๐ บาท สำหรับบิดา มารดา สามี ภรรยา และบุตรของสมาชิกที่ถึงแก่กรรม ได้รับรายละ ๓,๐๐๐ บาท ส่วนสมาชิกผู้ประสบกับอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย หรืออุบัติเหตุ จนเป็นเหตุให้ที่พักอาศัยได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง กศก.ให้ความช่วยเหลือรายละ ๒,๐๐๐ บาท สมาชิกผู้ประสงค์จะใช้เงินทุนสงเคราะห์ให้ยื่นคำร้องภายในเวลา ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่เสียชีวิตหรือวันเกิดเหตุเสียหาย

สร้างสรรค์ปั้นแต่ง พระเครื่องเมืองกำแพงเพชร

พชรินทร์ ฤกษ์ประมูล

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กำแพงเพชร

แม่พิมพ์พระพิมพ์ทำด้วยดินเผา จำลองแบบมาจากของเก่า

พระพิมพ์หรือพระเครื่องของกำแพงเพชร เป็นศิลปวัตถุที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียง จนนับเป็นสัญลักษณ์โดดเด่นอย่างหนึ่งของจังหวัด ในอดีตพระพิมพ์เหล่านี้ทำขึ้นเพื่อน้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยโดยเฉพาะองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและสืบทอดพระศาสนา จึงนำไปบรรจุไว้ในตามสถูปเจดีย์ภายในวัด

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอม-

เกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อมีการค้นพบพระพิมพ์โบราณและแผ่นลานเงินพรรณนาตำนานการสร้างพระพิมพ์พร้อมวิธีสักการะบูชาและอุปเท่ห์ภายในพระเจดีย์วัดพระบรมธาตุ ตำบลนครชุม อำเภอเมืองกำแพงเพชร ด้วยความประณีตงดงามของภาพพุทธศิลปะที่ปรากฏบนพระพิมพ์เก่าเหล่านี้ ประกอบกับความเชื่อและศรัทธาในเรื่องอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ จึงส่งผล

ให้โบราณสถานในจังหวัดกำแพงเพชร ถูกรื้อค้น
ทำลายอย่างหนักมานานหลายชั่วอายุคน

พระพิมพ์โบราณที่พบในจังหวัดกำแพงเพชร
ส่วนใหญ่ทำด้วยดินเผา รองลงมาทำด้วยโลหะคือ ชิน
(ตะกั่วผสมดีบุก) ซึ่งสมัยก่อนนิยมเรียกว่า ปรอท ที่
พบน้อยคือพระเนื้อว่าน เพราะเป็นอันริยวัตถุที่ย่อย
สลายง่ายพระพิมพ์เนื้อว่าน จะมีแผ่นเงินหรือแผ่น
ทองคำมาตีแผ่นดูเป็นภาพพระพุทธรูปติดบนเนื้อว่าน
สำหรับแม่พิมพ์เก่าที่พบส่วนมากทำด้วยดินเผา

พุทธลักษณะและพุทธศิลปะที่ปรากฏบนแผ่น
พระพิมพ์แบ่งได้ ๓ แบบใหญ่ๆ ได้แก่

**๑. พระพิมพ์ภาพพระพุทธรูปเจ้าหรือพระโพธิ-
สัตว์** นั่งแสดงปางมารวิชัยหรือปางสมาธิ มีทั้งแบบ
พระนั่งองค์เดียว พระนั่งสามองค์ในแผ่นเดียวกัน
หรือพระนั่งมากกว่าสามองค์ขึ้นไปอยู่ในแผ่นเดียวกัน
ภาพพระพุทธรูปเจ้าหรือรูปพระโพธิสัตว์นั่งเหล่านี้ มีทั้ง
นั่งแบบมีประภามณฑลหรือแผ่นหลังเป็นซุ้มลายกนก
ซุ้มเรือนแก้ว ซุ้มโพธิ์ ซุ้มนาคปรก หรือนั่งอยู่ภายใน
ปราสาท ส่วนฐานพระมีทั้งแบบฐานหน้ากระดาน
ฐานบัวทรงยาว ฐานบัวคำบัวทรงยาว ฐานสูงแบบบัลลังก์
และฐานสิงห์แบก

**๒. พระพิมพ์ภาพพระพุทธรูปเจ้าหรือพระโพธิ-
สัตว์ยืนแสดงปางต่างๆ** ได้แก่ ปางประทานพร ปาง
เปิดโลก ปางถวายเนตร หรือปางตั้งสัตยาธิษฐาน
ส่วนใหญ่ไม่มีแผ่นหลังหรือซุ้ม

**๓. พระพิมพ์ภาพพระพุทธรูปเจ้าทรงก้ำอย่าง
พระบาท** เรียกกันว่า พระเดิน หรือพระลีลา โดยพระ-
หัตถ์ข้างใดข้างหนึ่งยกขึ้นเสมอพระอุระแสดงปาง

เทศนาหรือแสดงธรรม อาจเรียกว่า ปางลีลา หรือ
ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ก็ได้

จากการศึกษารูปแบบพุทธศิลปะข้างต้น โดย
พิจารณาลักษณะพระพักตร์และพระวรกายของรูป
พระพุทธรูปเจ้าหรือพระโพธิสัตว์เป็นหลัก สามารถ
กำหนดอายุสมัยของพระพิมพ์ที่พบในจังหวัดกำแพง
เพชร ออกเป็น ๕ แบบ ได้แก่

๑. แบบศิลปะอู่ทอง ลักษณะพระพักตร์จะ
เป็นรูปสี่เหลี่ยม พระวรกายสูงชะลูด นั่งบนฐานเขียง
ชั้นเดียว กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐

๒. แบบศิลปะสุโขทัย สกulptช่างกำแพงเพชร
พระวรกายอ่อนช้อยสมส่วนแบบศิลปะสุโขทัย แต่
พระพักตร์เหลี่ยมแบบกำแพงเพชร คือ พระนลาฏกว้าง
พระหนุสอบเข้า กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๑

๓. แบบศิลปะล้านนา ลักษณะพระพักตร์ค่อนข้างกลม พระวรกายอวบอ้วน กำหนดอายุราวพุทธ
ศตวรรษที่ ๒๐-๒๑

๔. แบบศิลปะอยุธยา ลักษณะพระพักตร์สอบ
มาก พระวรกายค่อนข้างหยาบไม่งดงาม กำหนดอายุ
ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๓

๕. แบบศิลปะรัตนโกสินทร์ สร้างประมาณ
รัชกาลที่ ๕ และ ๖ โดยทำเลียนแบบพระพิมพ์เก่า
กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๕

ส่วนการเรียกชื่อพระพิมพ์หรือพระเครื่อง
กำแพงเพชร มักนำหน้าด้วยคำว่า “กำแพง” แล้วตาม
ด้วยชื่อเรียกต่างๆ ตามลักษณะดังนี้

๑. เรียกตามแหล่งที่พบ เช่น กำแพงทุ่งเศรษฐี
กำแพงท่ามะปราง

๒. เรียกตามอิริยาบถของพระ เช่น กำแพงลีลา กำแพงเขย่ง กำแพงเปิดโลก กำแพงนาครปรก

๓. เรียกตามรูปสัณฐานของแผ่นพระพิมพ์ เช่น กำแพงเม็ดขนุน เม็ดมะรืน หรือเม็ดมะเค็ด กำแพงกลีบบัว กำแพงพญากีบ กำแพงใบพุทรา

๔. เรียกตามลักษณะซุ้มหรือแผ่นหลังของพระ เช่น กำแพงซุ้มกอ กำแพงซุ้มยอ กำแพงซุ้มแก้ว กำแพงซุ้มโพธิ์

๕. เรียกตามวัสดุที่ใช้ทำ เช่น กำแพงว่าน หน้าทอง กำแพงว่านหน้าเงิน กำแพงสำริด

๖. เรียกตามจำนวนรูปพระที่ปรากฏในพระพิมพ์แต่ละชิ้น เช่น กำแพงสาม กำแพงสิบชาติ กำแพงห้าร้อย

ณ วันนี้ การที่จะได้ชื่นชมพระพิมพ์หรือพระเครื่องกำแพงเพชรของเก่าโบราณแท้จริงทุกรูปแบบนั้น เป็นเรื่องยากยิ่ง จึงนับเป็นความโชคดีอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษชาวกำแพงเพชรเกือบศตวรรษที่ผ่านมา ได้คิดถอดแบบพระพิมพ์ของเดิมเอาไว้ แล้วนำมาทำเลียนแบบ สืบทอดมาจนถึงรุ่นลูกหลานปัจจุบัน

เนื่องจากความนิยมนับถือในพระพิมพ์กำแพงเพชรยังอยู่ในความสนใจและต้องการของชาวไทยทั่วไปมียิ่งหย่อนไปกว่าอดีต การได้รับพระพิมพ์ซึ่งแม้ว่าจะเป็นของทำขึ้นใหม่ไว้สักการบูชาหรือเป็นของที่ระลึก จึงมีคุณค่าทางจิตใจสำหรับผู้ครอบครองหรือผู้มาเยือน ดังนั้น การสร้างสรรค์พระพิมพ์หรือพระเครื่องของชาวกำแพงเพชร จึงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่สมควรได้รับการอนุรักษ์

การทำพระพิมพ์ของกำแพงเพชรปัจจุบัน มีทั้งทำในวัดและในบ้านเรือนโดยเฉพาะในเขตตำบลนครชุม อำเภอเมืองกำแพงเพชร ยังทำกันอยู่หลายแห่ง วัสดุที่ใช้ในการทำส่วนใหญ่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เช่น ดินเปลือกไม้ เชื้อเพลิง แต่เนื่องจากจำนวนความต้องการของตลาดมีสูง การใช้วัสดุและวิธีการแบบเดิมบางอย่างทำให้ผลิตไม่ทัน จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ทำด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น แม่พิมพ์ยางสังเคราะห์ เครื่องปั๊มทำด้วยเหล็ก เป็นต้น

กรรมวิธีในการทำพระพิมพ์มี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การเตรียมดิน ประกอบด้วย การตาก การบด การร่อน การนวด และการหมัก ซึ่งต้องใช้เวลานาน ๕-๗ วัน

๒. การอัดและเอาดินออกจากแม่พิมพ์ หรือที่เรียกกันว่า การเข้าและถอดพิมพ์ จะใช้ทั้งแม่พิมพ์ดินเผา แม่พิมพ์ยางสังเคราะห์ และเครื่องปั๊ม แม่พิมพ์ดินเผาจะใช้แบ่งฝุ่นทาเล็กน้อยก่อนอัดดินลงไป ส่วนแม่พิมพ์ยางสังเคราะห์จะใช้น้ำมันพืช เช่น น้ำมันมะพร้าวทา เมื่อถอดออกจากแม่พิมพ์ใช้มีดตัดแต่งเล็กน้อย

๓. การเผา ก่อนเผาต้องผึ่งลมพระพิมพ์ดินดิบให้แห้งสนิท อาจใช้เวลา ๓-๕ วัน ห้ามตากแดด เพราะเมื่อเผาจะแตกง่าย การเผามีทั้งบรรจุใส่หม้อดินเผาสำหรับพระพิมพ์ขนาดเล็ก แล้วนำไปใส่เตาก่ออิฐ หรือถ้าพระพิมพ์มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ก็วางเผาในเตาอั้งโล่ ถ้าขนาดพระพิมพ์ใหญ่มาก เช่น พระกำแพงคืบ กำแพงศอก ก็ใช้เผากลางแจ้ง ส่วนเชื้อเพลิงใช้ทั้งแกลบและถ่านไม้ เนื้อพระพิมพ์ที่ได้จาก

การเผาวิธีดังกล่าวข้างต้นจะออกสีน้ำตาล แดง ส้ม เหลือง หรือเทา ขึ้นอยู่กับความร้อนและระยะเวลา ในการเผา ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลาถึง ๑ วัน ๑ คืน

อนึ่ง การเผาให้พระพิมพ์มีเนื้อสีดำสนิท มี ๒ วิธี คือ

๓.๑ เอาพระพิมพ์ดินดิบใส่หม้อดินเผา ปิดปากหม้อด้วยใบซีเหล็กสัด เอาเกลบบกลบแล้วจุดไฟเผา ถ้าใบซีเหล็กเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ต้องเปลี่ยนเอาใบสด ใส่ใบใหม่ทุกครั้ง ใช้เวลาเผาประมาณ ๑๐ ถึง ๑๒ ชั่วโมง พระพิมพ์ที่ได้จะมีสีดำ

๓.๒ ยกหม้อดินเผาที่มีพระพิมพ์บรรจุข้างใน ในขณะที่หม้อกำลังเป็นสีแดงเพลิง แล้วคว่ำเอาพระลงบนเกลบ ใช้เกรียงคุ้ยไม่ให้เกิดเปลวไฟเหลือ แต่ควัน เมื่อหมดควัน เนื้อพระพิมพ์จะเป็นสีดำ

๔. การทำคราบหรือชุบน้ำยาให้ดูเหมือนเก่า มีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของช่างแต่ละคน เช่น ชุบน้ำสีที่ได้จากการแช่เปลือกไม้พิชรสผาด อาทิ ประดู่ สีเสียด มะเกลือ หรือจากการแช่แก่นไม้ อาทิ พิกุล ขนุน ผสมกับดิน หรือชุบน้ำข้าวที่หุงแล้วผสมดิน หรือชุบน้ำดินอย่างเดียว หรืออาจใช้วัสดุ วิทยาศาสตร์ เช่น กาวลาเท็กซ์ผสมน้ำข้าวกับไส้ถ่านไฟฉายทุบละเอียด ซึ่งจะทำให้พระพิมพ์มีเนื้อคล้ายว่านดอกมะขาม (แร่ที่อยู่ในดิน เมื่อเผาแล้วจะทำให้เกิดผงสีแดงส้มกระจายในเนื้อพระพิมพ์)

๕. การขัดผิว เพื่อให้เกิดความมันเรียบ นิยมใช้ใบตองแห้งหรือแปรงฝุ่นโรยตัวขัด

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กำแพงเพชร ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพระพิมพ์หรือ

พระเครื่อง อันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเภทหนึ่งของจังหวัดกำแพงเพชร จึงได้จัดนิทรรศการพิเศษเรื่อง **สร้างสรรค์ปั้นแต่ง พระเครื่องเมืองกำแพงเพชร** ขึ้นเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ๒ เมษายน ๒๕๔๒ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะเยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจ รวมทั้งเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลที่มีมติให้ปี ๒๕๔๑ ถึงปี ๒๕๔๔ เป็นปีแห่งการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสืบทอดสร้างสรรค์พัฒนาภูมิปัญญาไทย

นิทรรศการนี้ นำเสนอเรื่องความหมายและคติการสร้างพระพิมพ์ในอดีต ความเชื่อและศรัทธาในพระเครื่องเมืองกำแพงเพชร รูปแบบพระพิมพ์ที่พบในประเทศไทยและในจังหวัดกำแพงเพชร การทำพระพิมพ์กำแพงเพชรปัจจุบัน โดยมีคำบรรยายภาษาไทยและอังกฤษ ภาพถ่าย พระพิมพ์ทำเลียนแบบของเก่ากว่า ๑๕๐ ชิ้น ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ในการทำพระพิมพ์ รวมทั้งมีดินที่ผ่านการร่อน นวดและหมักแล้ว ให้ผู้สนใจทดลองเข้าพิมพ์จากแม่พิมพ์จำลอง นิทรรศการเปิดให้เข้าชมระหว่าง ๒๔ เมษายน ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๔๒ รวม ๕ เดือน ตั้งแต่เวลา ๙.๐๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น. ทุกวันพุธถึงวันอาทิตย์ ปิดวันจันทร์-อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ สนใจสอบถามได้ที่ (๐๕๕) ๗๑๑๕๗๐

□ □ □

วันสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย

ประจำเดือนมิถุนายน

ฤทธิณี กายราก

กอบวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

๙ มิถุนายน

วันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ตรงกับวันนี้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นวันที่ประชาชนชาวไทยทั้งชาติ พากันตกใจ ร่ำไห้ อาลัยรัก เมื่อข่าวการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นมิ่งขวัญได้แพร่สะพัดออกไป สร้างความสะเทือนใจอย่างใหญ่หลวงต่อชาวที่มีได้มีผู้ใดจะคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๘ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระโอรสในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ณ เมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมนี มีพระเชษฐภคินี คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และสมเด็จพระอนุชาธิราช คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ขณะมีพระชนมพรรษา ๙ พรรษา จากนั้นเสด็จฯ กลับไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จนกระทั่งพระชนมพรรษา ๒๐ พรรษา ทรงบรรลุนิติภาวะแล้ว จึงเสด็จนิวัตประเทศไทย เพื่อปฏิบัติพระราชภารกิจในฐานะทรงเป็นพระประมุขของประเทศ ขณะที่บ้านเมืองตกอยู่ในช่วงวิกฤตการณ์ อันเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพิ่งจะยุติลงในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยที่ประเทศไทยอยู่ในรูปการณ์ที่กำลังจะตกอยู่ในสภาพผู้แพ้สงคราม ทำให้ขวัญกำลังใจของประชาชนเกิดความระส่ำระสายและต้องเผชิญกับความทุกข์ยากลำเค็ญ อันเกิดจากผลของสงคราม แต่ด้วยพระคุณลักษณะอันสง่างามด้วยบุญราศี ทรงสง่างามด้วยพระบารมี มีพระราชจริยาวัตรอันเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาคุณ และพระกรุณาธิคุณ ทำให้พสกนิกรของพระองค์บังเกิดขวัญและกำลังใจที่จะต่อสู้กับความทุกข์ยากอันแสนสาหัสนั้น ทุกคราเมื่อเสด็จพระราช

ดำเนินไปในหนทางใดจะมีประชาชนพากันไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างเนืองแน่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงตั้งพระราชหฤทัยบำเพ็ญพระราชกรณียกิจต่างๆ ให้บังเกิดผลดีต่อประเทศชาติในทุกหนทาง อาทิ ทรงกอบกู้เกียรติภูมิของประเทศไว้ได้โดยเสด็จออกทรงรับการตรวจพลสวนสนามของกองทัพพันธมิตรในฐานองค์พระประมุขของไทยในฉลองพระองค์ชุดจอมทัพไทย พร้อมด้วยลอร์ดหลุยส์-เม้าท์แบดเดน แห่งกองทัพอังกฤษ เป็นผลให้ภาพพจน์ที่ว่าเมืองไทยอยู่ในฐานะถูกยึดครองโดยกองทัพพันธมิตรนั้นหมดสิ้นไป การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมสำเพ็งย่านค้าขายของชาวจีน เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ก็เป็นพระบรมราโชบายที่จะหาทางประสานรอยร้าวระหว่างชาวไทย กับชาวจีนบางกลุ่มด้วยพระองค์เอง ซึ่งหลังจากนั้นเป็นต้นมา ปัญหาข้อพิพาทระหว่างไทยจีนที่กำลังก่อตัวเป็นชนวนแห่งความยุ่งยากทางการเมืองและการปกครองก็หมดสิ้นลงด้วยพระบารมี

พระราชกรณียกิจครั้งสุดท้ายคือ การเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรกิจการของเกษตรกลางบางเขน และทรงเยี่ยมราษฎร เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ทอดพระเนตรการสาธิตการทำนา และทรงหว่านข้าวลงในแปลงสาธิต ท่ามกลางเหล่าเกษตรกรและประชาชนเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างเนืองแน่น โดยมีได้คาดคิดว่านั้นเป็นครั้งสุดท้ายที่จะได้ชื่นชมพระบารมีอย่างใกล้ชิด เพราะหลังจากนั้นอีก ๔ วัน คือ วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ เวลาประมาณ ๙.๐๐ น. มหาดเล็กห้องพระบรรทมได้ยินเสียงปิ่นดังขึ้นในห้องพระบรรทม ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อไปถึงพบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรรทมอยู่บนพระแท่น พระโลหิตไหลอาบพระองค์และเสด็จสวรรคตแล้ว โดยที่ยังมิได้ทรงผนวชตามที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้

ท่ามกลางความตระหนกตกใจและงุนงง กลายเป็นความทุกข์ทเวสสุดที่จะพรรณนา แม้เวลาจะล่วงเลยมานานเท่าใด แต่ความทรงจำแห่งความวิบโยค ณ วันนี้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ยังไม่ลืมนั่น แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทรงเป็นยุวกษัตริย์ที่เสด็จดำรงสิริราชสมบัติ ในระยะเวลาไม่นานนัก แต่ก็ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันสำคัญ เช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์

๑๕ มิถุนายน

ไทยเสียดินแดนเขาพระวิหาร ตามคำตัดสินของศาลโลก

ปราสาทเขาพระวิหาร เป็นศาสนสถานในศิลปะขอมมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ที่มีความงดงามทางศิลปกรรมและโดดเด่นทางภูมิสถาปัตยกรรมแห่งหนึ่งในแถบภูมิ

ภาคเอเชียอาคเนย์ มีสถานที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นพรมแดนไทยกับกัมพูชา มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๖๕๗ เมตร ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดพระวิหารของประเทศ กัมพูชา จากสภาพภูมิสถานซึ่งตั้งอยู่บนเงื้อมหน้าผาสูงชันของปราสาทแห่งนี้ แสดงถึง อัจฉริยภาพของผู้สร้างที่สามารถกำหนดแผนผัง และรูปทรงของสถาปัตยกรรมได้อย่าง เหมาะสม ส่วนทางขึ้นยอดเขาแม้มีหลายช่องทาง แต่หนทางที่สามารถขึ้นได้สะดวกที่สุด กลับอยู่ทางด้านทิศเหนือซึ่งอยู่ในเขตประเทศไทย

เหตุการณ์ที่เขাপระวิหารได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ แห่งการสูญเสียดินแดนครั้ง สุดท้ายของไทย เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ รัฐบาลกัมพูชาได้ยื่นคำร้องต่อ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือศาลโลก ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ กล่าวโทษ ว่าประเทศไทยละเมิดอธิปไตยเหนือเขাপระวิหารอันเป็นของกัมพูชาและกัมพูชายังได้ร้อง ต่อศาลอีก ๒ ประการ คือ ให้รัฐบาลไทยถอนกำลังอาวุธที่ได้จัดวางไว้ บนปราสาทเขา พระวิหารตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๗ และให้อธิปไตยเหนือดินแดนเขাপระวิหารเป็นของกัมพูชา

ในปีเดียวกันนั้น ประเทศไทยแต่งตั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ยื่นข้อ คัดค้านเบื้องต้นว่า ศาลโลกไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่ฝ่ายกัมพูชานำขึ้นศาล ทำให้ศาล โลกต้องหยุดพิจารณาคำคัดค้านของฝ่ายไทยเป็นเวลา ๑ ปี ในที่สุดก็ชี้ขาดว่า ศาลโลก มีอำนาจพิจารณาพิพากษาและกำหนดเวลาให้คู่ความยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร

ศาลโลกทำการพิจารณาคดีกรณีพิพาทเรื่องเขাপระวิหาร ในที่สุดก็ตัดสินชี้ขาด เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ว่า อำนาจอธิปไตยเหนือเขাপระวิหารเป็นของกัมพูชา แม้ประชาชนชาวไทยจะพากันเดินขบวนประท้วงต่อคำตัดสินของศาลโลก แต่ในที่สุดก็ ต้องจำยอมเนื่องจากมีพันธกรณีในฐานะที่ไทยเป็นสมาชิกแห่งประชาชาติ

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ พลเอก ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ได้เป็นประธานในการอัญเชิญเสาธงไตรรงค์มาปักไว้ใน เขตแดนไทยที่กำหนดไว้ใหม่ โดยไม่มีการลดฝืนธงลงจากยอดเสา

๒๔ มิถุนายน

วันเปลี่ยนแปลงการปกครอง

วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญทางด้านการเมืองของไทย นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยคณะ ผู้ก่อการที่เรียกว่า “คณะราษฎร” มีพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)

เป็นหัวหน้าฝ่ายทหาร และหลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) เป็นหัวหน้าฝ่ายพลเรือน สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองในครั้งนี้มีหลายประการ อาทิ อิทธิพลการศึกษาตามแนวคิดทางตะวันตก ก่อให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ที่จะพากันเรียกร้องให้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามแบบอารยประเทศ ประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกที่กระทบมาถึงประเทศไทยถึงแม้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงพยายามแก้ไขด้วยวิธีการต่างๆ แต่สถานการณ์ก็ยังไม่คลี่คลายในทางดีขึ้น จึงเกิดแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕

เช้าตรู่ของวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะผู้ก่อการได้ส่งกำลังทหารเข้าจับกุมเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาไว้ที่พระที่นั่งราชฤทธิ์ กองรักษาการด้านหน้า และกองรักษาการด้านหลังในบริเวณพระที่นั่งอนันตสมาคมและกำหนดให้พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงประทับในบริเวณพระที่นั่งอนันตสมาคมมุขด้านใต้ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ประทับ ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน คณะราษฎรได้มอบหมายให้นาวาตรี หลวงศุขชลาศัย (บุญ ศุขชลาศัย) เป็นตัวแทนเดินทางโดยเรือรบหลวงสุโขทัย เพื่อถวายหนังสือกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกลับคืนสู่พระนคร และทรงดำรงฐานะเป็นพระมหากษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยินยอมตามคำขอ เพราะมีพระราชดำริในเรื่องนี้มาแต่เดิมแล้ว และยังทรงมีน้ำพระทัยที่จะเกื้อกูลคณะราษฎรด้วยการสนับสนุนให้คณะราษฎรดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญที่กำลังจะมีขึ้นโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้นานาประเทศยอมรับรัฐบาลใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันนี้นัก เหตุการณ์จึงยุติลงอย่างสงบ และในวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลา ๐๑.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จพระราชดำเนินกลับสู่พระนคร บรรดาเจ้านายและข้าราชการที่ถูกกักบริเวณ ก็ได้รับอิสระ บางพระองค์ได้เสด็จออกไปประทับต่างประเทศ พร้อมกับพระชายาและพระโอรสธิดา อาทิ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

๒๑ มิถุนายน

วันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

วันนี้เป็นวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ทรงได้รับการถวายพระนามว่า “บิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย” ด้วยทรงเป็น

นอกจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จะได้ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีในกระทรวงธรรมการ เสนาบดีในกระทรวงมหาดไทย และเสนาบดีในกระทรวงมุรธาธรแล้ว ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นอภิรัฐมนตรี ซึ่งเป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดินระดับสูงกว่าสภาเสนาบดี และเมื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งราชบัณฑิตยสภาขึ้น เพื่อดำเนินงานหอพระสมุดสำหรับพระนครและจัดการพิพิธภัณฑสถานก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสภา จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้เสด็จไปประทับอยู่ที่เกาะปันงั ต่อมาทรงประชวรพระโรคพระหทัยพิการ จึงเสด็จกลับประเทศไทย ประทับ ณ วังวรดิศ กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ พระชนมายุได้ ๘๑ พรรษา

ด้วยพระเกียรติคุณ และผลงานทั้งปวงที่มีคุณค่านับอเนกอนันต์ องค์การสหประชาชาติ ได้เห็นความสำคัญและยกย่องเทิดพระนามในฐานะทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก และได้สนับสนุนให้ประเทศไทยจัดงานเฉลิมพระเกียรติ ฉลองครบ ๑๐๐ ปี วันประสูติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ สิ่งซึ่งเป็นอนุสรณ์สถานที่รัฐบาลได้สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติของพระองค์ท่าน คือ หอสมุดดำรงราชานุภาพที่ถนนหน้าพระธาตุ (ปัจจุบันย้ายไปอยู่ที่ถนนหลานหลวง), พระอนุสาวรีย์ประดิษฐานหน้ากระทรวงมหาดไทย และพระอนุสาวรีย์ที่ประดิษฐานบริเวณหน้าวังวรดิศ อีกแห่งหนึ่งด้วย

□ □ □

รูปที่ ๑ แม่พิมพ์พระพิมพ์ทำด้วยดินเผา จำลองแบบมาจากของเก่า

รูปที่ ๓ การเข้าพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ยางสังเคราะห์ ต้องทาพิมพ์ด้วยน้ำมันพืช เช่น น้ำมันมะพร้าวก่อน

รูปที่ ๕ การเผาพระพิมพ์ นิยมใช้แกลบเป็นเชื้อเพลิง ใช้เวลาเผาจนถึง ๑ วัน ๑ คืน

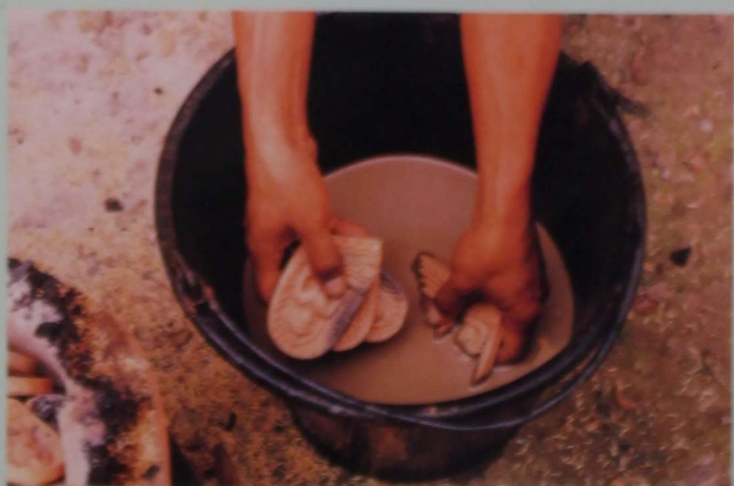
รูปที่ ๖ ช่างบางคนทำคราบให้ดูเหมือนเก่า ด้วยการชุบน้ำดิน

รูปที่ ๒ พระพิมพ์แบบพระกำแพงซุ้มกอ ก่อนและหลังเผาพร้อมแม่พิมพ์จำลอง

รูปที่ ๔ พระพิมพ์ดินดิบเป็นภาพพระพุทธรูปปางลีลา เรียกตามรูปสัณฐานว่า พระกำแพงเมตขณุน

การผลิตกระเป๋ายานลิเกา
งานฝีมือชาวบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช